

GLASNIK

Broj 54 * Godina VIII * mart/ožujak 2007.

Pozitivni trendovi u drvnoj industriji

**Inicijativa za
formiranje
ministarstva
za okoliš BiH**

Udruženje za razvoj okolinskog upravljanja P/GKFBiH

Inicijativa za formiranje ministarstva za okoliš BiH

Udruženje za razvoj okolinskog upravljanja P/GKFBiH je 12. marta 2007. godine uputilo prof. dr sci. Nikoli Špiriću, predsjedavajućem Vijeća ministara BiH, Inicijativu za formiranje ministarstva za okoliš Bosne i Hercegovine, koju objavljujemo u cijelosti

Na 4. sjednici Odbora Udruženja za razvoj okolinskog upravljanja Privredne/Gospodarske komore FBiH, održanoj 25. januara ove godine u Tuzli, zauzet je generalan stav da se, preko institucija sistema, pokrene inicijativa za izradu seta zakona o okolišu BiH, osnivanje agencije za okoliš BiH i formiranje ministarstva za okoliš BiH.

OBRAZLOŽENJE

Pitanja globalnog okoliša i resursa imaju jasan utjecaj na ekonomski razvoj i predstavljaju vodeća pitanja međunarodne politike. Institucionalna struktura Bosne i Hercegovine je takva da ne postoje organi koji bi se bavili pitanjima iz oblasti okoliša na državnom nivou, nego su pitanja iz ove oblasti u nadležnosti entiteta, čije su kompetencije, uglavnom, ograničene posebno na planu međunarodnih procesa.

Aktivnosti vezane za bh. euroatlantske integracije i postojeći globalizacijski trendovi zahtijevaju uspostavu integralnih sistema upravljanja u svim oblastima društva, pa tako i u oblasti zaštite okoline. Zakonska legislativa postoji samo na entitetskom nivou, sa malo donesenih podzakonskih akata, što je čine nedostatnom da bi se zaštitio okoliš u BiH. Tu se, prije svega, misli na punu uspostavu i implementaciju načela zagađivač plaća, što se u BiH još nije desilo.

Nepostojanje osnovnih podataka i okolinskih indikatora, vezano za uspostavu agencije za okoliš BiH, otežava poduzimanje bilo kojih akcija i poboljšanja u segmentu zaštite okoliša. Sve to je u ovom trenutku razdijeljeno kako po odgovornosti tako i po kapacitetima na više nivoa (državni, entitetski, kantonalni i općinski) i svojim postojećim kapacitetima ne doprinose primjeni postojeće okolinske legislative, koja je osnov održivog razvoja BiH.

U skladu sa predstojećim aktivnostima, vezanim za izmjene i dopune Zakona o Vijeću ministara BiH, koje su u jednoj fazi predložene, obraćamo

Vam se ovim prijedlogom da podržite uspostavu novog ministarstva za okoliš Bosne i Hercegovine.

Polazna osnova za uspostavu ovog ministarstva, koje bi se bavilo problematikom okoline na državnom nivou, bile bi preporuke CARDS projekta "Funkcionalni pregled sektora okoliša u Bosni i Hercegovini" - Završni izvještaj (PAR - Public administration Review - Final report), u kojem se predviđa postojanje sektora za zaštitu okoline, te buduće korake koje BiH preduzima u približavanju EU.

To apsolutno podrazumijeva i formiranje državnog ministarstva za okolinu, koje može dati dobre rezultate i stvoriti osnove za integralno upravljanje okolinom u BiH, koja će u skoroj budućnosti biti dio integralnog okolinskog prostora EU. Potrebno je, stoga, prije svega, izraditi zakon o okolišu BiH i druge bh. okolinske zakone, iz kojih bi se stvorili uvjeti za formiranje agencije za okoliš BiH.

Ovim bi se dao signal Evropskoj uniji da se u BiH mijenja slika odnosa vlasti BiH, jedine evropske zemlje koja nema ministarstvo za zaštitu okoline na državnom nivou, prema sve većim opravdanim okolinskim zahtjevima.

Osnovni zadaci vezani za zaštitu okoline BiH, koje bi obavljalo nadležno ministarstvo, prikazani su kroz opis zadataka tri odsjeka (prema PAR-u), koji bi se formirali u sklopu sektora za okoliš budućeg ministarstva, kojeg kroz ovu inicijativu i predlažemo, uz napomenu da prijedlog može biti dopunjen i drugim odsjecima, a ovo udruženje je spremno da u tome da svoj puni doprinos, pa čak i da definira prijedlog sistematizacije i opis radnih mjesta.

**PREDSJEDNIK
Odbora Udruženja
za razvoj
okolinskog
upravljanja**

Goran Jurić s.r

**PREDSJEDNICA
SKUPŠTINE
Udruženja za razvoj
okolinskog
upravljanja**

Kadira Močević s.r.

GLASNIK

Privredna/Gospodarska komora
Federacije Bosne i Hercegovine

List izlazi mjesečno
Godina VIII
Broj 54
mart/ožujak 2007.

GLASNIK uređuje
Redakcijski kolegij:
Željana Bevanda, glavni urednik,
Mira Idrizović,
odgovorni urednik,
članovi:
Šemsa Alimanović, Dubravka
Bandić, Ljubo Dadić, Fahrudin
Đikić, Juso Škaljić i Meliha Velić,
sekretar Redakcije.

DTP: "Privredna štampa"

Adresa:

Privredna/Gospodarska
komora FBiH
- za Glasnik -
71000 Sarajevo
Branslava Đurđeva 10/IV
Kontakt osoba: Meliha Velić
Telefon: 033/267-690
E-mail: m.velic@kfbih.com

Telefoni:

033/663-370 (centrala)
033/217-782
Faks: 033/217-783
www.kfbih.com

Izdavač:

"Privredna štampa" d.d. Sarajevo

Općinski sud
Sarajevo
UF/1-2219/05,
RB 1-3018
Identifikacioni broj
4200088140005
Identifikacioni broj PDV
200088140005

Štampa: "BIROGRAF" Sarajevo,
Kasima efendije Dobrača 14
Besplatan primjerak

Grupacija javnog prijevoza putnika

Koliko se poštuje Pravilnik o kategorizaciji autobusnih stanica

Jedna autobusna stanica u Srednjobosanskom kantonu već dvije godine svrstana je u I kategoriju. Nema čekaonicu za putnike, prostor za garderobu, radno vrijeme non-stop, mjenjačnicu, poštu i banku, a telefon za informacije često je isključen zbog neplaćenih računa

Pravilnikom o kategorizaciji autobusnih stanica u Federaciji BiH ("Službene novine FBiH", broj 35/00) propisani su kriteriji za dodjelu odgovarajućeg broja osnovnih i dodatnih bodova, na osnovu kojih kantonalno ministarstvo, u čijoj je nadležnosti djelatnost javnog prijevoza putnika, izdaje rješenje o kategorizaciji stanice. Kao podloga za izdavanje rješenja o kategorizaciji služi nalaz tročlane Komisije za kategorizaciju autobusnih stanica, koju svojim rješenjem imenuje federalni ministar prometa i komunikacija. Za ustanovljenu kategoriju stanice vezane su i cijene staničnih usluga koje plaćaju prijevoznici. Oni su obavezni da koriste postojeće autobusne stanice ukoliko imaju registrirane polaske iz tih mjesta.

Pri utvrđivanju kategorije nije rijedak slučaj da se, iz ko zna kojih lokalnih ili drugih interesa, ne poštuju propisani kriteriji. Tako je Privredna/Gospodarska komora Federacije BiH nedavno upoznata sa dokumentiranim činjenicom da je jedna autobusna stanica u Srednjobosanskom kantonu, već dvije godine, svrstana u I kategoriju. Nadležna komisija joj je dodijelila 20 osnovnih i 13 dodatnih bodova, što ju je svrstalo u I kategoriju, iako sporna autobusna stanica nema čekaonicu za putnike (a nekada ju je imala), prostor za garderobu, niti ga je ikada imala, radno vrijeme non-stop (00.00 - 24.00). Nikada nije imala mjenjačnicu, poštu i banku, a često ni telefon na koji putnici mogu dobiti potrebne informacije, jer je, navodno, isključen zbog neplaćenih računa.

Pravilnik o kategorizaciji autobusnih stanica propisuje da stanica prve kategorije mora imati najmanje 34 boda, što je u ovom slučaju, s obzirom na navedeno, malo vjerovatno.

S obzirom na to da ima u skladu sa zakonom izdato rješenje od nadležnog organa, ova stanica od korisnika naplaćuje usluge po cijenama koje vrijede za autobusne stanice prve kategorije. Pri svemu, ova autobusna stanica "zaboravlja" da podmiri obaveze prema prijevoznicima čije je karte prodala, što je regulirano zakonom i međusobnim ugovorima.

Pošto ovo nije jedini slučaj, predlažemo prijevoznicima u djelatnosti javnog prijevoza putnika da se za rješavanje ovakvih problema obrate Federalnom ministarstvu prometa i komunikacija u Mostaru, preko kantonalnog ministarstva koje je nadležno za promet u kantonu.

U skladu sa novim zakonom, Grupacija javnog prijevoza putnika pri Udruženju transporta i veza pri Privrednoj/Gospodarskoj komori Federacije BiH formirala je komisiju koja radi na pripremi prijedloga novog jedinstvenog cjenovnika staničnih usluga u Federaciji BiH. Kada ovaj prijedlog bude gotov, biće dostavljen Federalnom ministarstvu prometa i komunikacija radi zajedničkog analiziranja i formuliranja zvaničnog prijedloga koji treba verificirati spomenuto resorno ministarstvo. Zato je važno da, prije usvajanja novog cjenovnika, kategorizacija autobusnih stanica bude urađena korektno kako bi i cjenovnik odražavao stvarnu vrijednost pružene usluge.

F. ĐIKIĆ

Prijevoznici tereta iz FBiH

Nezadovoljni postupcima resornog ministarstva i dijelom zakonske regulative

S obzirom na situaciju u našoj zemlji, cestovni prijevoz tereta će još dugo preovladavati kako zbog veličine transportnog tržišta tako i zbog asortimana roba za prijevoz, posjedovanja brzo prilagodljivih prijevoznih kapaciteta, nedovoljne obnovljenosti željezničkog saobraćaja, te pogodnosti ovog vida prijevoza po sistemu "od vrata do vrata". Zbog toga ovoj djelatnosti, kao značajnoj grani privrede, treba posvetiti pažnju koju zaslužuje

Prijevoznici tereta iz Federacije BiH su u više navrata (na sastancima Odbora Udruženja transporta i veza P/GKFBiH, na Skupštini Udruženja, press konferenciji itd) isticali više činjenica koje predstavljaju smetnju za uspješno poslovanje u ovoj djelatnosti. Među njima su najznačajnije:

A. Osiguranje i raspodjela dozvola za prijevoz u inozemstvu i

B. Ostvarivanje povrata naknade za korištenje cesta.

A. Stalne godišnje tzv. CEMT dozvole i bilateralne dozvole za svaki pojedini prijevoz, pored svih dosadašnjih primjedbi i nastojanja prijevoznika da se uvede pravilnija, logičnija i transparentnija raspodjela, kao što se to radi u drugim zemljama, i danas se dijele po sistemu koji je prihvatljiv samo za resorno ministarstvo. Nažalost, i u ovaj segment se umiješala politika, pa se u primarnoj raspodjeli, na nivou države, vrši raspodjela u omjeru 2 : 1, tj. FBiH dobiva 2/3, a RS 1/3 od ukupnog broja, bez obzira na stvarno stanje transportnih kapaciteta u entitetima, ostvareni nivo izvoza, realne potrebe i slično. U FBiH taj se problem multiplicira raspodjelom na 10 kantona bez ikakvih razumnih kriterija. Rezultat takvog stanja je da dozvole dobivaju i oni koji uopće nemaju potrebe za njima, pa se tako razvila nezakonita trgovina sa bilateralnim dozvolama, te su se one prodavale i po 300,00 KM. Dozvole koje se raspoređuju u redovnoj proceduri koštaju

znatno više nego u zemljama iz našeg okruženja, što ukazuje na neopravdano stjecanje ekstraprofita Ministarstva.

Određeni broj dozvola se izuzima iz redovne raspodjele, a njima raspolažu "ovlašteni službenici Ministarstva" i dijele ih po diskrecionom pravu i po samo njima poznatim kriterijima. Ne može se otići utisku da u svemu tome ima i "šičardžijskog" ponašanja.

Nepравilan način distribuiranja dozvola kao najvažnijeg dokumenta utječe ne samo na prijevoznike nego i na proizvođače, jer dovodi u pitanje njihov transport. Nerijetko se događa da npr. CEMT dozvola bude dodijeljena prijevozniku koji ima samo jedno vozilo i čije je sjedište u općini u kojoj uopće ne postoji izvoz roba. Dok veći prijevoznici, koji imaju ugovoren znatan obim izvoza, zbog nedostatka dozvola, ne mogu povećavati svoje transportne kapacitete iako to zahtijeva tržište, pa su prinuđeni ustupiti dio ugovorenog prijevoza onima koji imaju dozvolu, mada pri tome moraju prevaliti i po 300 kilometara sa praznim vozilom da bi izvršili tako ustupljeni prijevoz. Zbog ove situacije, često se uključuju prijevoznici iz drugih država, uglavnom iz okruženja, pa je šteta za sve subjekte iz BiH očigledna.

Prijevoznici su obavezni dostavljati izvještaj o korištenju CEMT dozvola u prethodnom periodu. Parametri za ocjenu kvalitetnog korištenja dozvola su ostvareni tona-kilometri, kao produkt utovarenih tona robe i pređenih

kilometara pod teretom. Na osnovu ovih podataka može se sagledati način korištenja dozvola, što bi trebalo biti jedan od osnovnih kriterija za kasniju raspodjelu. Nažalost, sa sigurnošću se može tvrditi da se kvalitativno korištenje dozvola ne uzima kao parametar za dodjelu novih dozvola ili njihovo uskraćivanje za kompanije koje imaju loše korištenje.

Zato prijevoznici smatraju da treba:

1. utvrditi minimalne kriterije kao uvjet da se kompanija može baviti prijevozom roba u inozemstvo, s obzirom na broj i stanje transportnih kapaciteta, educiranost vozačkog i drugog osoblja, te drugih relevantnih uvjeta;

2. podjelu dozvola vršiti komisijama, transparentno i na jednom mjestu i to na temelju tačno utvrđenih objektivnih kriterija koji bi poslužili komisiji za pravičnu raspodjelu. U svakom slučaju, isključiti bilo kakvo i bilo čije diskreciono pravo raspolaganja dozvolama i raspodjeli mimo komisije;

3. prilikom nove raspodjele uzimati u obzir i način korištenja dozvola u proteklom periodu;

4. ostvareni izvozni efekti pojedinih gradova i/ili regija mogu biti jedan od parametara za dodjelu dozvola prijevoznicima u toj regiji, a sasvim korektnim podacima u vezi sa izvozom raspolaže kako Vanjskotrgovinska komora BiH tako i Privredna/Gospodarska komora Federacije BiH;

5. bilo bi sasvim logično da kompletna raspodjela bude prebačena u komorski sistem, a da u komisiji za raspodjelu bude i odgovarajući (većinski) broj predstavnika transportnih kompanija;

6. da se rezultati raspodjele u svakom trenutku mogu pročitati na web stranici Ministarstva, kao što je slučaj u većini drugih zemalja.

B. U vezi sa članom 85. točka 1. Zakona o cestama u Federaciji BiH ("Službene novine FBiH", broj 06/02, od 14. 02. 2002. godine), doneseno

je Uputstvo o jedinstvenom načinu obračuna za povrat sredstava naknade za ceste, koja se plaća pri svakom registriranju vozila. Koliko nam je poznato, do danas, i pored pokušaja, niko od prijevoznika nije uspio ostvariti povrat niti jedne KM po tom osnovu. Razlog za takav rezultat, po našem mišljenju, je taj što je Uputstvom predviđeno prilaganje takve dokumentacije da je gotovo nemoguće uopće podnijeti valjan zahtjev.

Sredstva na ime naknade za korištenje cesta, koja se uplaćuju prilikom registriranja vozila su znatna i iznose preko 40% od ukupno potrebnih novčanih sredstava za registriranje vozila. Ova djelatnost je davala prijedloge na osnovu kojih bi se efikasno moglo primijeniti spomenuto Uputstvo za sve prijevoznike koji ostvaruju takvo pravo. Nažalost, nije bilo pravih reakcija od resornog ministarstva. Umjesto očekivanog rješenja, kojim bi se efikasno

riješilo pitanje povrata, u međuvremenu je došlo do povećanja naknade za ceste u apsolutnom iznosu od 15%.

Pojedine kompanije, koje se intenzivnije bave izvozom prijevozničkih usluga, ostvaruju i do 92% inokilometara, odnosno svega oko 8% unutar BiH. Koliko bi bilo rasterećenje ovakvih kompanija racionalnim rješenjem povrata sasvim je jasno već na prvi pogled. Kada se ima u vidu da kompanije iz ove djelatnosti posluju na čisto ekonomskim principima, uz puno napora i umješnosti, na granici rentabilnosti, da im je reproduktivna sposobnost na minimumu, da se znavljanje voznog parka vrši uglavnom polovnim vozilima, što se odražava i na bezbjednost svih učesnika u saobraćaju, onda je očigledno da sistemskim rješenjima, u koja spada i reguliranje spomenutog povrata, treba posvetiti maksimalnu pažnju i regulativu defi-

nirati na način koji će pomoći privrednicima, a ne obratno.

Prijevoznici tereta, zbog svoje orijentiranosti uglavnom na izvozne poslove, upućeni su prvenstveno na rješavanje svojih problema preko Udruženja u Vanjskotrgovinskoj komori BiH. Međutim, kada se radi o rješavanju problema koji su posljedica federalnih propisa, daleko efikasnije rješavanje bi bilo preko grupacije pri Privrednoj komori FBiH, koja, nažalost, još uvijek ne postoji. Jedan od zaključaka na nedavno održanoj godišnjoj Skupštini Udruženja transporta i veza pri P/GKFBiH bio je da treba formirati Grupaciju prijevoznika tereta, tako da se čeka da prijevoznici tereta iskažu interes i pokrenu inicijativu za formiranje ovakve grupacije. Stručne službe P/GKFBiH im stoje na raspolaganju.

F. ĐIKIĆ

Info dan **“Centar za konkurentnost privrede u EU”**

U organizaciji Privredne/Gospodarske komore Federacije BiH i MICRO edukacije d.o.o. Sarajevo, u Sarajevu je, 20. marta, održan Info dan o temi “Centar za konkurentnost privrede u Evropskoj uniji i trening centri za privredne djelatnosti u BiH”

“Centar je nastao kao proizvod zajedničke saradnje Komore, koja trajno nastoji svojim djelovanjem potaknuti razvoj privrede, i MICRO edukacije BiH, članice MICRO Grupe, koja svojim kompetencijama, dugogodišnjim iskustvom i dosadašnjim rezultatima kontinuirano doprinosi regionalnom razvoju djelujući na području BiH, Hrvatske, Srbije i Austrije”, kazao je Avdo Rapa, potpredsjednik P/GKFBiH.

Prema njegovim riječima, cilj Centra je da omogućiti sistemsku podršku nosiocima privrednog razvoja s područja FBiH, u zahtjevnom razdoblju integrisanja u EU, a Komora će u ovom procesu nastojati u što većoj mjeri animirati subjekte za edukaciju i treninge.

Guverner Centralne banke BiH mr Kemal Kozarić je ovom prilikom ukazao na značaj konkurentnosti zemlje na globalnom tržištu, neophodnost postojanja dobrog poslovnog ambijenta, finansijske stabilnosti zemlje, funkcioniranja jedinstvenog ekonomskog prostora, zaštitu potrošača, mobilnost radne snage, te na ukidanje suvišnih administrativnih prepreka za otpočinjanje biznisa.

“Bez pravog kontakta vlasti i privrednika ne može se ići naprijed”, zaključio je Kozarić, dodavši kako bh. političari često ne razumiju koliko je važna konkurentnost zemlje kako zbog lakšeg plasmana proizvoda tako i zbog privlačenja investicija u zemlju.

Predstavljeni su edukacijski programi trening centara koji će početi s radom u okviru Centra za konkurentnost u EU, a specijalizirani za šest ciljanih industrija, koje predstavljaju okosnicu razvoja bh. privrede.

“Za postizanje konkurentnosti privrede neophodno je da preduzeća, poduzetnici i investitori imaju adekvatnu poslovnu infrastrukturu, te se Centar razvija u smjeru da ovim subjektima pruža kontinuirano i kvalitetno informisanje, educiranje, savjetovanje i samu implementaciju poslovnih rješenja”, naveo je ovom prilikom predsjednik Uprave MICRO grupa d.o.o. Mladen Šimunac.

Prema njegovim riječima, tokom ove godine biće organizirano šest trening centara za šest ključnih industrija u razvoju privrede: poljoprivredne, prehrambene, građevinske i energetske djelatnosti, ekologije i zaštite okoliša, djelatnosti prerade metala, te prerade drveta.

Korištenjem usluga koje pruža Centar za konkurentnost privrede u EU preduzeća i drugi subjekti postižu niz prednosti, kao što su besplatan pristup aktuelnim informacijama, povoljan pristup savremenim poslovnim znanjima i vještinama, zatim bolja tržišna pozicija i pripremljenost za rastuću konkurenciju i slično.

Na sastanku u Stuttgartu

Zeleno svjetlo za prijenos dijela kontingenta detašmana od Republike Hrvatske u korist BiH

U odnosu na 13 zemalja koje rade po osnovu detašmana u SR Njemačkoj, predstavnici njemačke delegacije u Stuttgartu daju najviše ocjene bh. građevinarima * Početkom juna 2007. godine najavljeno je održavanje informativno-konsultativnog seminara za bh. preduzeća u Sarajevu

Po osnovu međudržavnog Sporazuma o detašmanu između Bosne i Hercegovine i SR Njemačke, otprilike 160 naših građevinskih preduzeća uspješno posluje i izvodi radove na tržištu SR Njemačke (samostalno ili preko konzorcija).

U cilju jačanja i razvijanja buduće saradnje na realizaciji međudržavnog Sporazuma, predstavnici nadležnih organa BiH, zaduženih za praćenje i njegovu realizaciju, susreli su se sa predstavnicima Bundesagentur für Arbeit, Stuttgart. Sastanak je održan 01. marta u prostorijama Arbeitsamta u Stuttgartu, a prisustvovali su bh. predstavnici: Enver Muratović iz Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Franjo Petričević iz VTKBiH, Šekib Husremović i Dženana Avdić iz P/GKFBiH i Branimir Jazbec i Haris Operta iz Udruženja bh. preduzeća koja rade u Njemačkoj.

Ispred SR Njemačke sastanku su prisustvovali: Sax - Agentura für Arbeit

(Stuttgart), Rudalski - Agentura für Arbeit (Stuttgart), Volker Röhrich, Regionaldirektion Baden - Württemberg.

S obzirom na to da je BiH još uvijek zemlja sa visokim procentom nezaposlenih radno sposobnih lica, a ima prepoznatljiv imidž i kvalitet u građevinskoj djelatnosti, ocijenjeno je da ovakav sporazum dvije zemlje doprinosi zadovoljenju obostranih interesa.

Naš prioritet jeste njegovanje i poštivanje utvrđenih pravila poslovanja naših preduzeća i uspješna realizacija međudržavnog Sporazuma. Na ovaj način je osigurana egzistencija i zbrinjavanje za oko 1.700 porodica u BiH.

U posljednje vrijeme na tržištu SR Njemačke su evidentne velike investicije u građevinarstvu, što ukazuje na otvaranje novih šansi i mogućnosti sklapanja poslova za bh. građevinare. U tom smislu, zatražili smo na sastanku u Stuttgartu, od predstavnika njemačkih organa zaduženih za sprovođenje međudržavnog Sporazuma, da podrže

prijenos dijela kontingenta detašmana od Hrvatske na korištenje BiH.

Stav njemačkih organa je da od 13 detaširanih zemalja u Njemačkoj, BiH u najvećem procentu koristi odobreni kontingent, poštujući na taj način cjelokupnu proceduru i pravila međudržavnog Sporazuma. Njemački investitori zadovoljni su saradnjom sa našim preduzećima. Upravo iz tih razloga data je podrška našim preduzećima za pojačano angažovanje kapaciteta u budućnosti. Izražena je spremnost nadležnih njemačkih organa da u cilju zadovoljenja obostranih interesa podrže prijenos dijela neiskorištenog kontingenta detašmana od Hrvatske Bosni i Hercegovini, oko 1.000 dozvola, na način kako je to urađeno sa Slovenijom. U tom smislu, sugerisano nam je da ubrzamo pregovore sa Hrvatskom kako bi se što prije obezbijedila procedura prijena kontingenta i operacionalizacije.

Bilo je riječi i o pojedinačnim operativnim aktivnostima koje prate sprovođenje Sporazuma o detašmanu, kao što su: vrijeme trajanja dobijanja saglasnosti od Arbeitsamta, utjecaj drugih kontrolnih organa (Zoll, Finanzamt, Soka Bau) na dobijanje saglasnosti za rad, te o eventualnim mogućnostima unapređenja saradnje i na ovom polju.

Naš prioritetni cilj jeste da se ubrza izdavanje saglasnosti od Arbeitsamta kako bi se spriječila eventualna kašnjenja sa početkom radova, što bi imalo pozitivne efekte kako za poslovanje naših preduzeća tako i za njemačke investitore.

Iako je pravna procedura jednaka za sve zemlje, postoji spremnost službe u Arbeitsamtu da se učini sve što je, objektivno, moguće o ovom pitanju. Usaglašeno je da se u prioritet stave zahtjevi za pojačanjem broja ljudi, zbog završetka poslova (aufstockung) i zahtjevi za produženjem ugovora na mjesec dana zbog otklanjanja nedostataka ili završavanja posla. Ukoliko postoje bilo kakvi nedostaci u zahtjevima i konkretnim ugovorima, preduzeća će biti telefonski ili pismeno obaviještena, kako bi ih upotpuni-

Djelo naših građevinara u Njemačkoj "MZ Bau", Zenica

la i na taj način spriječila proceduru dobijanja odbijenice i ponovnog podnošenja zahtjeva. Njemačka strana je naglasila da je zbog našeg dosadašnjeg insistiranja o ovom pitanju već nešto urađeno. Procedura uplate za podnošenje zahtjeva i dobijanje broja zahtjeva u drugim pokrajinskim uredima za rad prethodi, uopće, mogućnosti za podnošenje zahtjeva, dok je u uredu u Stuttgartu omogućeno bh. preduzećima da to obave telefonom i na taj način skrate vrijeme izdavanja saglasnosti za oko tri do četiri dana.

Zbog što potpunije informiranosti i upućenosti naših preduzeća sa pravima, obavezama i procedurom rada na tržištu SR Njemačke, ocijenili smo da bi bilo efikasno organizirati seminar na kojem bi prisustvovali svi nadležni organi koji učestvuju u sprovođenju međudržavnog Sporazuma (predstavnicima Arbeitsamta, Zolla i dr). Podržana je inicijativa bh. delegacije i najavljen je termin početkom juna za održavanje informativno-konsultativnog seminara bh. preduzećima u Sarajevu.

Sastanak sa predstavnicima Bundesagentur für Arbeit, Stuttgart, je završen na obostrano zadovoljstvo susretom i usaglašenim stavovima za saradnju u budućnosti. Podrška bh. preduzećima koja izvode radove u SR Njemačkoj i izraženo zadovoljstvo saradnjom sa nadležnim bh. institucijama koje prate realizaciju međudržavnog Sporazuma, svakako, su dale podsticaj za jačanje i razvijanje još bolje i kvalitetnije saradnje u budućnosti.

DŽ. AVDIĆ

Prezentacija

Obuka i obrazovanje kadrova iz oblasti zavarivanja

Privredna/Gospodarska komora FBiH i Društvo za zavarivanje BiH, u suradnji sa Institutom Goša - Institutom za obavljanje naučnoistraživačkih i razvojnih poslova iz Republike Srbije, organizirali su u Sarajevu 15. februara prezentaciju o obuci i obrazovanju kadrova iz oblasti zavarivanja

Prezentacija je pripremljena prema programu Međunarodnog instituta za zavarivanje (IIW) i Evropske federacije za zavarivanje (EWF), sa akcentom na usluge koje pruža Institut Goša u dijelu obuka i obrazovanje kadrova iz oblasti zavarivanja i u dijelu usluga laboratorijskih kontrola proizvoda, kao i usluga koje se mogu obezbijediti sa TÜV SÜD Gruppe (TÜV Sava Bayern), a odnose se na akreditaciju i certifikaciju privrednih subjekata.

Prezentaciji su prisustvovali predstavnici bh. kompanija metalnog sektora: "Mittal Steel" Zenica, "Energoinvest" VMC Sarajevo, "Metalno" Zenica, "Unis Ginex" Goražde, "Unametal" Bosanska Krupa, "Metalurškog instituta Kemal Kapetanović" Zenica, zatim komora: ZE-DO kantona, Kantona Sarajevo i SBK; dekan visokoškolskih ustanova sa Mašinskog fakulteta Mostar i Tehničkog fakulteta Bihać, te Federalnog ministarstva energetike, rudarstva i industrije i Federalnog ministarstva okoliša i turizma.

Mr Nafija Šehić - Mušić iz P/GK-FBiH, koja je bila i medijator skupa, naglasila je:

"Koliko je značajno zavarivanje kao postupak govori podatak da danas gotovo i nema proizvoda u čiju izradu nije uključeno zavarivanje. Riječ je o vrlo složenoj tehnologiji, čije poznavanje zahtijeva široka opća znanja kako iz oblasti metalurgije i mašinstva tako i iz fizike, hemije, elektrotehnike i drugih područja, uključujući i tehnološki razvoj sa novim dostignućima u samoj oblasti. Pri rješavanju određenih zavarivačkih problema od stručnjaka se traže i znanja iz užeg područja struke, koja se stiču prema posebnim specijalističkim programima i edukacijama."

Prof. dr Sead Pašić, predsjednik Društva za zavarivanje BiH, predstavio je hronološki nastanak Društva, obnavljanje rada i aktivnosti.

Marina Kutin, direktorica Instituta Goša i vođa tima za prezentaciju, predočila je mogućnosti Instituta, sa akcentom na stručno-kadrovsku i tehničku osposobljenost, organizacionu strukturu i reference.

Dajemo izvod iz prezentacije koji se odnosi na obuku:

Centar za obuku zavarivača

Djelatnost Centra:

- obuka i atestacija zavarivača
- prekvalifikacija metalnih radnika u zavarivače

Obuka zavarivača vrši se prema doc.IAB-089-2003/IIW-452-467-480-481 za slijedeće postupke:

111 (REL)
131/135 (MIG/MAG)
141 (TIG)
311 (G)

POSTUPAK 111

Ručno-elektrolučno zavarivanje obloženom elektrodom

Trajanje kursa	640 časova
Praktična nastava	530 časova
Teorijska nastava	64 časa
Testovi (praktični i teorijski)	46 časova

POSTUPAK 141

TIG zavarivanje netopivom W elektrodom

Trajanje kursa	346 časova
Praktična nastava	264 časa
Teorijska nastava	58 časova
Testovi (praktični i teorijski)	24 časa

POSTUPAK 311

Gasno-acetilensko zavarivanje

Trajanje kursa	252 časa
Praktična nastava	194 časa
Teorijska nastava	38 časova
Testovi (praktični i teorijski)	20 časova

OBUKA MEĐUNARODNIH INŽENJERA ZA ZAVARIVANJE

Trajanje: 386 časova teorijskog dijela + 60 časova praktično

Prisutne su najviše interesirale cijene obuke, te je dogovoreno da predstavnici Instituta Goša dostave cijene po pojedinim segmentima obuke, a Komora će prosljediti zainteresiranim privrednim subjektima.

N. Š. - M.

Proizvodnja namještaja povećana za 35%

Rezultati proizvodnje u drvenoj industriji od 2002. do 2006. u FBiH pokazuju pozitivne strukturne promjene. To je uticalo na povećanje izvoza finalnih proizvoda od drveta, veće korištenje proizvodnih kapaciteta, povećanje konkurentnosti proizvođača

Pozitivnom trendu u industriji drveta doprinosi poboljšanje dizajna proizvoda i predstavljanja naših proizvođača namještaja na inosajmovima.

Proizvodnja rezane građe bilježi blago opadanje četinjača i porast proizvodnje bukve rezane građe. Očekivan je porast prerade bukve zbog njenog većeg korištenja u proizvodnji masivnih ploča koje se koriste za proizvodnju namještaja.

Treba povećati kapacitet proizvodnje furnira, smanjiti izvoz furnirskih trupaca i na taj način povećati domaću proizvodnju.

Ostvareni proizvodni rezultati u oblasti drvene industrije pokazuju da je proizvodnja namještaja u 2006. godini povećana za 35% u odnosu na 2005. godinu. Izvoz je porastao za 26,8% u 2006. godini, a za očekivati je rast proizvodnje finalnih proizvoda u ovoj godini.

Najviši udio u porastu proizvodnje i izvoza iskazale su kompanije: Konjuh, Jadrina, Krivaja, Standard, Dallas, Palavra, Impregnacija, Kesten, Fis, Finvest, Nord Ent, HMM.

Drvena industrija u FBiH ostvaruje devizni suficit u vanjskotrgovinskoj razm-

jeni što povoljno utiče na privredni ambijent i rezultat poslovanja.

Šumarstva i poduzeća drvene industrije trebaju zajedničkim naporima da riješe snabdijevanje drvopreradaivača sirovinom, jer izvozna orijentacija domaćih drvopreradaivača zahtijeva bezuslovno poštovanje ugovorenih obaveza.

Veliki problem predstavlja carinsko opterećenje za repromaterijal koji se većinom uvozi. Zato bi trebalo težiti ukidanju carina na uvoz repromaterijala koji nedostaje za industriju drveta.

Za certificiranje i akreditaciju proizvoda koji se izvoze treba pripremiti projekat laboratorija i institucija koje će to raditi, čime bi se rasteretila industrija drveta od visokih troškova certificiranja u inozemstvu.

Tabela 1: Proizvodnja i prerada drveta

Proizvodnja drveta i proizvoda od drveta	Jed. mjere	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2006/2005. %
Rezana građa četinjača	m ³	302.726	297.688	339.138	316.868	302.544	95
Rezana građa hrasta	m ³	351	1.362	1.419	1.805	2.071	115
Rezana građa bukve	m ³	143.418	131.038	132.715	108.438	124.704	115
Ostala rezana građa	m ³	23.173	31.416	24.093	25.992	25.749	99
Furnir	m ³	13.159	15.271	16.689	16.720	15.072	90
Šperploče	hilj./m ²	731	588	561	465	444	95
Drvena ambalaža	m ³	422	307	2.222	2.067	1.321	64
Građ. stol. i elem. za ugrađivanje prozora i vrata	kom	128.750	102.825	83.066	82.877	75.756	91
Parket	m ²	196.689	207.163	199.179	182.311	163.554	90
Lamelirani parket	m ²	47.370	49.401	56.216	58.556	70.019	120

Zaposlenost u 2005. bila je 8.501, a u 2006. godini 8.521.

Prosječna neto plata u 2005. iznosila je 328,79 KM, a u 2006. godini 350,24 KM, što predstavlja 6,5% više.

Tabela 2: Proizvodnja namještaja

Proizvodnja namještaja	Jed. mjere	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2006/2005. %
Kućni namještaj	kom	135.497	132.049	162.871	185.887	196.516	106
Kuhinjski namještaj	kom	125.418	122.600	184.228	183.454	310.700	169
Stolice	kom	261.203	255.927	495.841	647.144	894.857	131
Fotelje, dvosjedi, trosjedi	kom	42.197	35.253	47.788	50.367	34.261	68

Broj zaposlenih u 2005. iznosi 4.699 radnika, a u 2006. godini 5.019, što predstavlja 6,8% više. Prosječna neto plata u 2005. iznosila je 330,51 KM, a u 2006. godini 368,69 KM, što je više za 11,5%. Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku.

Tabela 3: Struktura izvoza po grupama proizvoda u FBiH

GRUPE PROIZVODA	Jed. mjere	Vrijednost izvoza 2005.	Vrijednost izvoza 2006.	2006/2005. %	Struktura ostvarenog izvoza
Proizvodi šumarstva	KM	47.818.912	70.723.487	148	10,7
Rezana građa	KM	231.724.611	265.786.858	115	40,0
Ploče i furnir	KM	31.918.995	41.826.586	131	6,3
Parket i ostalo profilirano drvo	KM	17.909.125	19.620.501	109	2,9
Građevinska stolarija	KM	28.928.558	45.318.895	157	6,9
UKUPNO DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	KM	371.798.143	458.938.703	123	69,0
NAMJEŠTAJ	KM	159.792.321	202.638.919	127	31,0
UKUPAN IZVOZ	KM	532.538.784	661.579.506	124	100

Izvoz namještaja čini 31% ukupnog izvoza, što je za 26,8% više nego 2005. godine. U strukturi izvoza najviše se izvezio namještaj za trpezarije i dnevne sobe, kuhinje, stolicesjedišta, namještaj za dnevne i spavaće sobe u: Njemačku, Francusku,

Sloveniju, Hrvatsku, Srbiju, Crnu Goru, Veliku Britaniju, SAD, Belgiju.

Izvoz rezane građe čini 40% izvoza, što je za 15% više nego u 2005. godini, ali istovremeno 3,5% manje učešća u ukupnoj vrijednosnoj strukturi. Građa se izvezila u: Srbiju,

Crnu Goru, Hrvatsku, Sloveniju, Austriju. Povećan je izvoz ploča i građevinske stolarije.

Izvoz proizvoda šumarstva činio je 10,7% ukupnog izvoza što je 1,8% više nego u 2005. godini. Izvoz je ostvaren u: Italiju, Sloveniju, Srbiju, Crnu Goru, Egipat, Austriju, Hrvatsku.

Tabela 4: Struktura uvoza po grupama proizvoda

Grupe proizvoda	Jed. mjere	Vrijednost uvoza 2005.	Vrijednost uvoza 2006.	2006/2005. %	Struktura ostvarenog uvoza u %
Ploče	KM	74.845.694	81.265.802	109	37,3
Građevinska stolarija	KM	13.845.253	10.995.751	79	5,0
UKUPNO DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	KM	123.416.485	119.569.904	97	54,8
NAMJEŠTAJ	KM	98.126.361	98.149.969	100	45,0
UKUPAN UVOZ	KM	221.578.441	217.797.078	98	100

Veliku stavku uvoza proizvoda od drva čine razne vrste ploča koje se koriste u proizvodnji namještaja, jer nemamo domaću proizvodnju ploča. Ploče se uvoze iz: Hrvatske, Slovenije, Austrije, Njemačke, Češke, a građevinska stolarija iz Slovenije, Hrvatske, Srbije, Italije, Mađarske.

Uvoz namještaja, ploča i građevinske stolarije je ukupno 87,3% od ukupnog uvoza drvne industrije. Stagniranje uvoza namještaja povećava izvoz namještaja, što je pozitivno.

Sa proizvođačima namještaja i izvozno-uvoznim poduzećima Privredna/Gospodarska komora Federacije BiH zajedno sa Vanjskotrgovinskom komorom BiH treba da pokrene projekat izgradnje, odnosno investiranja u proizvodnju domaćih ploča i time osigura potrebe u proizvodnji domaćeg namještaja.

Izvor: Vanjskotrgovinska komora BiH

Tabela 5: Proizvodnja, prodaja i zalihe šumskih sortimenata

	Jed. mjere	Proizvodnja 2005.	Proizvodnja 2006.	Prodaja 2005.	Prodaja 2006.	Zalihe 2006.
Trupci četinjača	hilj./m ³	741	751	727	754	16
Trupci listača	hilj./m ³	384	389	374	387	7
Jamsko drvo četinjača	hilj./m ³	87	71	65	61	4
Jamsko drvo listača	hilj./m ³	14	4	10	5	0
Ostalo dugo drvo četinjača	hilj./m ³	69	122	71	127	14
Ostalo dugo drvo listača	hilj./m ³	1	1	1	1	0
Prostorno drvo četinjača	hilj./m ³	39	52	56	76	2
Prostorno drvo listača	hilj./m ³	9	41	9	40	-
Ogrijevno drvo četinjača	hilj./m ³	18	9	15	8	0
Ogrijevno drvo listača	hilj./m ³	704	753	696	749	59
Ostalo grubo obrađeno drvo (uključuje cijepane drvene motke, kolje, sitno tehničko drvo)	hilj./m ³		1	3	1	-
UKUPNO ČETINJAČA	hilj./m ³	954	1005	934	1026	36
UKUPNO LISTAČA	hilj./m ³	1112	1187	1092	1182	66
UKUPNO ČETINJAČA I LISTAČA	hilj./m ³	2066	2193	2026	2207	102

Ukupna proizvodnja šumskih sortimenata u 2006. u odnosu na 2005. godinu veća je za 127.000 m³ ili 6,1%.

Proizvodnja sortimenata od četinjača veća je za 51.000 m³ (5,3%), dok je proizvodnja od listača veća za 71.000 m³ ili (6,7%).

Ukupna prodaja šumskih sortimenata u 2006. u odnosu na 2005. godinu veća je za 181.000 m³ ili 8,9%.

Prodaja sortimenata od četinjača veća je za 92.000 m³ (9,8%), a prodaja sortimenata od listača veća za 90.000 m³ (8,2%).

Broj zaposlenih u šumarstvu u 2005. godini iznosio je 6.211, a u 2006. godini 5.954 radnika. Smanjen je indeks broja zaposlenih u FBiH u 2006/2005. na 96.

Prosječna neto plata u 2005. je bila 537,71 KM, a u 2006. godini 584,48 KM, što predstavlja 8,7% više u odnosu na 2005. godinu.

Š. ALIMANOVIĆ

Sastanak Grupacije

Krivaji potrebna brza i kvalitetna privatizacija

Na sastanku Grupacije šumarstva i drvne industrije, 22. marta, članicama se obratio Jago Lasić, predsjednik P/GKFBiH, iznijevši prijedloge i prioritete aktivnosti (oblast porezne politike, carina) koje je Komora poduzela, a koje će predložiti Vladi FBiH za poboljšanje stanja privrede i stvaranja povoljnijeg poslovnog okruženja.

Krivaja je jedan od najvećih izvoznika u oblasti drvne industrije. Zbog nagomilanih problema ne može ispoštovati ugovore prema inokupcima, rekao je direktor Jusuf Čahtarević. Rješenje stanja u Krivaji je brza i kvalitetna privatizacija. Uputit će se zvaničan stav Grupacije prema Vladi FBiH i resornom ministarstvu da se što prije urade izmjene i dopune Zakona o privatizaciji velikih sistema i daju na usvajanje.

Klaster prerade drveta i šumarstva Unsko-sanskog kantona, koji podržava USAID CCA, postigli su dobre rezultate u pogledu snabdijevanja sirovinom drvoprerađivača. Napravljen je zajednički prijedlog šumara i drvoprerađivača o načinu i uvjetima raspodjele sirovine, kao i načinu klasificiranja. Prioritet u snabdijevanju sirovinom imaju kompanije koje proizvode finalne proizvode. Sa njima se sklapa ugovor o isporuci i dinamici isporuke trupaca, a oko 30 odsto sirovine ide na slobodnu prodaju.

Usvojen je Izvještaj o radu Grupacije za 2006. godinu i Plan rada za 2007. godinu sa prijedlogom izmjena.

Š. A.

Zaštita domaće proizvodnje

Nužna stimulativna carinska i poreska politika

Konkurentnost bh. proizvodnje na tržištu, povećanje mogućnosti izvoza, zapošljavanje, smanjenje spoljnotrgovinskog deficita BiH, zaštita domaće proizvodnje, smanjenje crnog tržišta i sive ekonomije predstavljaju ciljeve koje BiH mora, između ostalog, ostvariti u narednom periodu, izjavio je član Komisije za vanjsku trgovinu i carine Parlamentarne skupštine BiH Šemsudin Mehmedović

U izlaganju na okruglom stolu o temi "Analiza zakonske regulative u funkciji zaštite domaće proizvodnje", održanom u Sarajevu, Šemsudin Mehmedović je, pored ciljeva, prezentirao i snage, šanse, ali i slabosti BiH vezane za plasman roba u zemlji i inostranstvu.

Prema njegovim riječima, šanse BiH su, prije svega, novi saziv Parlamentarne skupštine BiH, poboljšanje spoljnotrgovinskog bilansa BiH, pregovori sa Evropskom unijom, reformski kurs koji je zauzela BiH, ali i sporazumi o slobodnoj trgovini.

"Slabosti BiH su nepovoljan politički ambijent, neinformiranost faktora koji donose odluke, izostanak ozbiljnih analiza spoljnotrgovinskog bilansa, te kompliciran način odlučivanja", kazao je Mehmedović.

Dodao je da je neophodno stimulativnom carinskom i poreskom politikom obezbijediti konkurentnost domaćih proizvoda kako na domaćem tržištu tako i u regiji.

Zamjenik predsjedavajućeg Komisije za vanjsku trgovinu i carine Jerko Ivanković-Lijanović je napomenuo da deficit već deset godina raste i da je već dostigao oko sedam milijardi KM, ali kako je siguran da će se to promijeniti u narednom periodu.

"Sedam političkih stranaka su se potpisivanjem programskih ciljeva za naredne četiri godine obavezale da će smanjiti nezaposlenost i vanjskotrgovinski deficit, te da će poboljšati stanje u bh. privredi.

Ovo je prva parlamentarna većina koja je potpisala programske ciljeve BiH. Stranke trebaju napraviti ambijent da privrednici mogu realizirati te ciljeve. Na taj način bi se smanjio van-

jskotrgovinski deficit, a samim tim i punili proračuni", istakao je Ivanković.

Pomoćnik ministra vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH Sabrija Šerifović je kazao da je jedan od problema bh. privrede što je 2006. godine uvoz robe u BiH bio dva puta veći od izvoza.

"Rezultat toga je visok trgovinski deficit, koji se u zadnje vrijeme kreće oko 50 odsto od ukupnog bruto proizvoda BiH. Gotovo sav uvoz i izvoz je vezan za Evropu, dok su ogromna tržišta na ostala četiri kontinenta za BiH nepoznata", istakao je Šerifović.

Prema njegovim riječima, problem domaće privrede jeste i to što BiH nema dovoljno roba za izvoz koje bi na svjetskom tržištu mogle biti konkurentne količinom, kvalitetom, cijenama i asortimanom.

Skup je organizirala Komisija za vanjsku trgovinu i carine, s ciljem da se na jednom mjestu okupe predstavnici bh. privrede kako bi evidentirali probleme vezane za plasman roba u zemlji i inostranstvu, te donijeli zajedničke zaključke na osnovu kojih će Komisija napraviti određene prijedloge o izmjenama i dopunama zakona koji se trenutno primjenjuju u poreskoj politici BiH.

Javne ponude

Hrvatski privatizacijski fond objavio je javni poziv za prikupljanje javnih ponuda za kupnju dionica društva "Željezara Split" d.d. Kaštel Sućurac, koje su iz državnog portfelja: Hrvatski Zavod za mirovinsko osiguranje, Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, Hrvatske vode, Hrvatske željeznice, Croatia osiguranje, INA d.d. Zagreb i Fond, te javni poziv za prikupljanje ponuda za kupnju dionica društva ADRIACHEM d.d. Kaštel Sućurac koje su Ministarstva financija, Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka (DAB), Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO), Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (HZZO), Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ), JVP Vodovod i kanalizacija iz Splita i Fonda.

Više pojedinosti, vezanih za predmetne javne pozive, može se dobiti na web stranici:

www.hfp.hr ili na

Telefon:

00385 (0) 1 6346 113

00385 (0) 1 6346 378

E-mail: investcroatia@hfp.hr

Promocija izvoznih proizvoda iz BiH

Privredna komora Federacije BiH održala je u Mostaru prezentaciju programa "Razvoj i promocija izvoznih proizvoda iz BiH". Ovaj program se realizira u okviru projekta EU EXPRO koji podržava Evropska komisija.

Program obuhvata poduzeća iz sektora metalske, drvne i prehrambene industrije, namještaja, IT sektora, te drugih poduzeća koja imaju mogućnost plasiranja svojih proizvoda na inotrižiste.

Projekta EC CARDS POLI

U Sarajevu je od 27. do 28. februara održana tehnička obuka i završna konferencija EU CARDS "Podrška okolinskim lokalnim inspekcijama" - POLI, s ciljem da se rezimiraju aktivnosti i rezultati u protekle dvije godine

CARDS projekat obuhvatao je niz aktivnosti na podršci projektima EU za očuvanje okoliša: Jačanje svijesti o okolišu, Pilot-projekat za recirklažu, Podrška okolišnoj lokalnoj inspekciji, Tehnička pomoć uspostavi okolišnog fonda, Upravljanje kvalitetom voda na nivou riječnih slivova BiH, Podrška monitoringu zraka, Tehnička pomoć za usaglašavanje sa EU Direktivama o procjeni utjecaja na okoliš i slično.

Zapažene su i aktivnosti: obuka za industriju kroz radionice i prezentacije, okolinski menadžment, energetski audit, voda i otpadne vode i finansijska izvodivost.

Značajne su i aktivnosti na Registru ispuštanja i transfera zagađenja (PRTR).

Na konferenciji je predstavnik EU akcentirao potrebu za usaglašavanjem okolišne legislativne BiH sa zakonima EU. Naglasio je potrebu za formi-

ranjem agencije ili drugog tijela za okoliš na nivou BiH. Evropska komisija će, prema njegovim riječima, nastaviti da podržava razvoj okolinskog upravljanja u BiH, ali najveća odgovornost je u ovoj zemlji. EU je spremna pomoći tamo gdje su potrebna sredstva za implementaciju kako u tehničkom tako i finansijskom smislu.

Mehmed Cero, pomoćnik ministra Federalnog ministarstva prostornog uređenja, govorio je o značaju izrade Strategije zaštite okoliša u FBiH.

Ispred Eptise, skupu se obratio Juan Antonio Jimenez, istaknuvši da Eptisa ima veliko iskustvo u zemljama jugoistočne Evrope ne samo u oblasti okolinske problematike nego i transporta i slično. U okviru projekta POLI, koji je trajao dvije godine, Eptisa je sačinila Studiju izvodljivosti monitoringa Bihac I i Studiju izvodljivosti

bazena Neretva. Nada se i očekuje se da će prisustvo Eptise biti značajno u našoj zemlji i u budućnosti.

Glavni koordinator projekta Tricia Marcouse je naglasila da okolinska politika predstavlja "oružje" za održivi razvoj, jer se time trebaju izbalansirati i ekonomska i socijalna i okolinska pitanja.

U prvom dijelu konferencije - Institucionalno jačanje, predstavljeni su:

- * Glavne promjene u institucijama koje upravljaju okolišem - novi inspektorati BiH,

- * Uloga PRTR u menadžmentu okoliša BiH,

- * Priručnici LEAP-a,

- * Inkluzivni program obuke (Program tehničke obuke za inspektore i minimum kriterija za inspekciju: razvoj trenera i materijala za trening).

U drugom dijelu konferencije - POLI, Integralni pristup okolišu, predstavljeni su:

- * Integralni pristup okolišu (Potrebe za održivim razvojem; LEAP - Lokalni akcioni plan za okoliš, kao instrument razvoja; Poslovni klubovi i Izgradnja veza između administrativnih jedinica),

- * Posvećenost EU održivom razvoju BiH.

N. ŠEHIĆ - MUŠIĆ

U četiri kategorije

Kisele vode iz Tešnja najbolje na svijetu

Kisele vode Bosne i Hercegovine pobijedile su u četiri od pet kategorija za najbolju kiselu vodu na svijetu, na takmičenju za najpikiju vodu, održanom u Berkli Springsu u SAD.

Četiri vrste iz Tešnja: "Esperanca", "Tešanjski dijamant", "Hana" i "Tešanjski kiseljak" proglašene su za najbolje na svijetu uz vodu Stounklar (Stone Clear) iz Tenesija.

Žiri je procjenjivao više od 100 voda iz 23 američke države i 11 zemalja svijeta.

Za najukusniju vodu iz česme, po treći put u četiri godine, proglašena je voda u gradu Monpeljeu u Ohaju. Voda iz Monpeljea je bila je pro-glašena za najpikiju i 2003. i 2006. godine.

Žiri je ocjenjivao i najbolje pročišćenu vodu i najbolje pakovanje. Najčistiju vodu, prema rezultatima tog takmičenja, piju stanovnici Rast Labsa iz Floride, dok je za najbolje upakovanu vodu proglašena voda "Akvadeko" iz Jermenije.

BH preduzećima potrebno bolje okruženje

Ured visokog predstavnika i specijalnog predstavnika EU (OHR/EUSR) ocijenio je kako nedavni uspjeh bh. miner-

alne vode na takmičenju koje je krajem prošlog mjeseca održano u Berkley Springsu, zapadna Virginia, pokazuje da su ovdašnja preduzeća sposobna da ispune najviše međunarodne standarde proizvodnje i kvaliteta.

Glasnogovornik EUSR-a Eldar Subašić izjavio je, na konferenciji za novinare, u Sarajevu da ono što je tim preduzećima potrebno da bi otvorili više radnih mjesta i pomogli u podizanju životnog standarda jeste bolje poslovno okruženje.

Visoki predstavnik i specijalni predstavnik EU Christian Schwarz-Schilling nedavno je naglasio da razmjer stranih ulaganja u BiH predstavlja samo dio onoga što bi trebao biti. Vlasti moraju usvojiti propise, za koje već postoji politički konsenzus, koji će omogućiti da domaća preduzeća budu konkurentna.

Sve dok se ne usvoje ključne reforme, novac za proširenje poslovanja i nova radna mjesta će, umjesto u BiH, ići susjedima BiH, a konkurentna preduzeća će imati pred sobom težak zadatak u svojim naporima da proizvode ove zemlje prezentiraju na svjetskim tržištima, ističu u OHR/EUSR-u.

BiH sa 2.440 dolara ima najniži BDP-e u Evropi

BiH prošle je godine ostvarila regionalni rekord u povećanju bruto društvenog dohotka od šest posto, a time je ukupni BDP-e po stanovniku u BiH dostigao 2.440 američka dolara i po njemu je BiH u donjem dijelu popisa zemalja diljem svijeta, objavljeno je u Izveštaju Svjetske banke.

Na tom je popisu čak i Albanija ispred BiH, jer je njezin bruto društveni dohodak po stanovniku 2.850 dolara što se tiče regije, u Srbiji bruto društveni proizvod iznosi 3.280 američkih dolara, u Crnoj Gori je 3.600 dolara, a u Hrvatskoj 8.060 dolara. Osim toga, hrvatski je bruto društveni proizvod po stanovniku gotovo dva puta veći od novih članica Evropske unije, Rumunije i Bugarske.

Prema podacima Centralne banke BiH, bruto društveni dohodak po stanovniku u BiH je 1999. iznosio svega 1.427 američkih dolara da bi 2000. pao na mizernih 1.337

dolara, a dizanje je krenulo 2001. godine kada je bio 1.397 dolara.

U 2002. je bio 1.614 američkih dolara, a rast se nastavio 2003. godine kada je iznosio 2.024 dolara, pa 2004. godine 2.145 dolara, a 2005. čak 2.263 američka dolara.

Inflacija je u prošloj godini u BiH narasla na sedam posto zbog uvođenja PDV-a.

Godine 2005. bio je 3,7 posto, a prije toga od 2002. do 2004. ispod jedan posto. BiH je, prema mjerilima Svjetske banke, u gotovo svim pokazateljima na dnu ljestvice u regiji.

Primjerice, u BiH je potrebno 22 dana više za registriranje firme nego u drugim zemljama regije. U Hrvatskoj je za to potrebno 242 dana, a u BiH čak 467 dana, odnosno godinu i nešto više od tri mjeseca.

Jedino u čemu nije na dnu ljestvice je po proceduri dobivanja kredita kod komercijalnih banaka.

Prognoze

Bruto proizvod BiH

15,622 milijarde KM

Prema prognozama Svjetske banke iz Vašingtona, objavljenim u studiji "BiH - obračun s fiskalnim izazovima i jačanje perspektive za rast", naša zemlja je u prošloj godini ostvarila bruto domaći proizvod (BDP) od 15,622 milijarde KM, uz realnu stopu rasta od 5,3 odsto i inflaciju od 6,1 odsto na godišnjem nivou.

Svjetska banka daje mogućnost odstupanja do pet odsto u zvaničnim podacima, koji se ne mogu očekivati prije kraja prvog polugodišta 2007. godine. Najjača finansijska institucija na svijetu ocjenjuje da je rast domaće proizvodnje od oko sedam odsto sasvim zadovoljavajući. Domaća potražnja stabilno je rasla na temelju snažnog porasta plaća i kreditiranja. Inflacija je ubrzana nakon uvođenja PDV-a, ali je i njen rast manji od predviđanja, tako da se u BiH u ovoj godini, ako ne dođe do poremećaja u energetici, predviđa manji rast cijena nego lani.

Svjetska banka ocjenjuje da je privreda i dalje opterećena visokim nametima, iznad vlastitih mogućnosti, zbog nerealne javne potrošnje na ogromnu državnu administraciju.

Traži se njeno smanjenje i zamrzavanje prijema novih činovnika kako bi se smanjilo fiskalno opterećenje privrede i javna potrošnja svela na razumnu mjeru, posebno u FBiH.

Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Neto planirani prihodi 4,14 milijardi KM

Uprava za indirektno oporezivanje (UIO) BiH je u prva dva mjeseca 2007. godine na Jedinствeni račun prikupila 713.868.949,37 KM. Kada se od ovog iznosa oduzme dio u iznosu od 97.934.451,65 KM, koliko je UIO vratila poreskim obveznicima po osnovu povrata poreza na dodatu vrijednost (PDV) u januaru i februaru, ostaje neto iznos prikupljenih prihoda za raspodjelu u iznosu od 615.934.497,72 KM.

U prva dva mjeseca 2006. godine na Jedinствeni račun je bilo prikupljeno 501.694.452,60 KM.

Neto planirani prihodi od indirektnih poreza za cijelu 2007. godinu iznose 4,14 milijardi KM.

Raspodjela prihoda s Jedinствenog računa vrši se tako da se najprije odvajaju sredstva za minimalne rezerve, odakle se poreskim obveznicima vraćaju sredstva po osnovu povrata PDV-a i po tom je osnovu u prva dva mjeseca ove godine izdvojeno 10 odsto prikupljenih prihoda. Za finansiranje državnih institucija u januaru i februaru 2007. godine raspoređeno je 90.295.694 KM.

Istovremeno, u navedenom periodu Republici Srpskoj je pripalo 174.156.218,63 KM, Federaciji BiH 358.429.994,67 KM, te Brčko Distriktu BiH 19.600.147,11 KM.

Broj PDV obveznika, zaključno sa 31. decembrom 2006. godine, iznosio je 39.309 obveznika. UIO BiH na Jedinствeni račun prikuplja prihode po osnovu indirektnih poreza, u koje se ubrajaju PDV, carine, akcize i putarine.

BiH neće dobiti novi kreditni rejting

BiH neće dobiti bolji kreditni rejting zbog toga što su reformski procesi ostali blokirani, a odgođeno potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SAA) s Evropskom unijom. Ovo je izjavio guverner Centralne banke BiH mr Kemal Kozarić u razgovoru za "Dnevni avaz"

- Prije nekoliko dana smo imali posjetu predstavnika Moody'sa, međunarodne kuće za procjenu kreditnog rejtinga. Moji utisci, a što su nam i oni potvrdili, mada će zvanična potvrda doći nešto kasnije, jeste da ćemo ostati na kreditnom rejtingu iz prošle godine - kaže Kemal Kozarić.

Šta to znači za bh. ekonomiju i državu uopće?

- Nestabilna situacija oko reformi, posebno neuspjeh reforme policije, utječu na kreditni rejting. Nažalost, političari često ne razumiju koliko je važno imati dobar kreditni rejting. Na taj način novac na inozemnom tržištu nam je jeftiniji, a povoljni međunarodni krediti dostupniji.

Na investicije, poput auto-puta na koridoru Vc i visinu kamatnih stopa to snažno utječe. Političari zbog svojih uskih ciljeva nisu postigli dogovore, te tako gubimo šansu da potpišemo SAA s EU.

Svi budžeti u ovoj godini bilježe povećanje javne potrošnje. Hoće li to donijeti povećanje cijena?

- To neće direktno utjecati na inflaciju, ali je javna potrošnja veoma

visoka. S obzirom na to da će biti povećan i bruto društveni proizvod, odnos između njega i potrošnje ostat će isti. Ali, to ide nauštrb kapitalnih ulaganja i ekonomskog razvoja.

Vlasti ne prepoznaju tu mogućnost. Budžet planiraju prema onome koliko ima novca, zbog čega ne dolazi do smanjenja opterećenja privrede. Oko 600 miliona maraka viška prihoda moglo je biti dovoljno da se rasterete porezi i doprinosi i da se ljudima koji rade da malo više poticaja i prostora.

BiH se i dalje čvrsto drži politike valutnog odbora. Postoje mišljenja da bi se to trebalo promijeniti. Ima li takvih planova?

- O tome se manje govori u posljednje vrijeme upravo zbog toga što se ovakav način održavanja makroekonomske stabilnosti pokazao efikasnim i uspješnim. To održava stabilnim cijene i kurs valute. Istina, mi imamo ideje da se malo olabavi taj odbor i da mu se daju još neke dodatne funkcije, jer smatramo da smo spremni na neke nove odgovornosti. Stabilnost koja se time osigurava naizrecivo je važna.

Realni sektor treba biti mjesto gdje se treba tražiti prostor, u ubrzanju privatizaciji i javnim radovima, reformi doprinosa i stvaranju istih uvjeta u privredi. Niko se nije razvio na inflaciji i štampanju novca, to jednokratno daje korist, ali je poslije teško zaustaviti negativne efekte.

Svjetska banka objavila je podatak da je inflacija prošle godine u BiH prelazila šest posto. Očekujete li u ovoj godini značajniju inflaciju i povećanje cijena?

- U podacima za januar ove godine inflacija je 1,2 posto, jer se računa u odnosu na isti mjesec prošle godine. To potvrđuje naš stav da će se ona ove godine kretati u prosjeku eurozone. Ne očekujemo inflatorna povećanja kao u prošloj godini.

Sarajevo osiguranje najveće u FBiH

Naplaćene premije 19,29 miliona eura

Prema informaciji Agencije za nadzor osiguravajućih društava Federacije BiH, najveći tržišni udjel u prošloj godini u FBiH zadržalo je Sarajevo osiguranje s 19,81 posto. Njegove naplaćene premije osiguranja iznosile su 19,29 miliona eura. Drugo po tržišnom udjelu je Croatia osiguranje iz Ljubuškog s udjelom od 12,63 posto i naplaćenim premijama od 12,3 miliona eura. Iza njih su mostarsko Euroherc osiguranje s udjelom od 9,53 posto i sarajevsko Triglav osiguranje s udjelom od 9,41 posto.

U januaru inflacija 1,2 odsto

Godišnja stopa inflacije u januaru 2007. godine, u odnosu na isti mjesec prošle godine, u BiH iznosi 1,2 odsto. Ovo predstavlja značajno smanjenje u odnosu na inflatorne vrijednosti u toku 2006. godine, koje su se kretale između šest i osam odsto. Razlog za ovo smanjenje je eliminacija efekata PDV-a, čije je uvođenje prouzrokovalo rast cijena na početku prošle godine.

Centralna banka BiH je i prije uvođenja naglašavala da će PDV prouzrokovati samo jednokratno povećanje cijena i da nema razloga za prolongirane inflatorne pritiske.

Ukoliko ne dođe do značajnijih promjena cijena nafte, vrlo je vjerovatno da će tokom 2007. godine inflacija u BiH biti na nivou iz perioda prije 2006. godine i da će biti približna inflaciji u zoni eura, a nešto niža nego u zemljama regiona.

Pokrivenost izvoza uvozom u januaru 55 posto

BiH je, u januaru, ostvarila ukupan robni promet sa inostranstvom u vrijednosti 1,2 milijarde KM, od čega se na izvoz odnosi 433,6 miliona KM ili 35,7 posto, a na uvoz 781,8 miliona KM ili 64,3 posto

U okviru ukupno ostvarenog vanjskotrgovinskog prometa BiH pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 55,5 posto. Ako posmatramo izvoz u januaru u odnosu na isti mjesec prethodne godine, moguće je primijetiti da je izvoz bio veći za 43,7 posto, a uvoz za 55,3 posto.

Najveće učešće u izvozu u januaru ostvareno je u području "prerađivačka industrija", u vrijednosti 400 miliona KM, što čini 92,3 posto od ukupnog izvoza. U okviru ovog područja, najveće učešće u izvozu bilo je ostvareno u oblasti "proizvodnja metala" sa ukupnom vrijednošću od 113,6 miliona KM, što iznosi 26,2 posto od ukupnog izvoza.

Značajan obim izvoza ostvaren je u oblasti "proizvodnja proizvoda od metala, osim mašina i opreme", sa ukupnom vrijednošću od 32,4 miliona KM, što iznosi 7,5 posto od ukupnog izvoza.

Najveće učešće u uvozu BiH je ostvarila u području "prerađivačka industrija", sa ukupnom vrijednošću od 667,6 miliona KM, što iznosi 85,4 posto od ukupnog uvoza. U okviru ovog područja, najveće učešće u uvozu ostvareno je u oblasti proizvodnje hrane i pića, sa ukupnom vrijednošću od 96 miliona KM, što iznosi 12,3 posto od ukupnog uvoza.

Značajan obim uvoza ostvaren je u oblasti "proizvodnja koksa, naftnih

derivata i nuklearnog goriva", sa ukupnom vrijednošću od 79,6 miliona KM, što iznosi 10,2 posto od ukupnog uvoza.

U pogledu geografske distribucije robnog prometa sa inostranstvom, u januaru, BiH je najviše izvozila u Hrvatsku, u vrijednosti 80,5 miliona KM, što je 18,6 posto od ukupno ostvarenog izvoza. Od susjednih zemalja, značajan izvoz u istom periodu ostvaren je u Srbiju i Crnu Goru, u vrijednosti 40,4 miliona KM, što je 9,3 posto.

U istom posmatranom periodu najveći rast uvoza zabilježen je kod uvoza roba iz Italije u iznosu od 67,6 posto, iz Slovenije 65,1 posto, Srbije i Crne Gore 59,2 posto, Njemačke 38,7 posto i iz Hrvatske od 27,7 posto. BiH je sa glavnim trgovinskim partnerima imala odnos pokrivenosti uvoza izvozom sa Italijom 104,4 posto, Slovenijom 94,3 posto, Njemačkom 64,7 posto, Hrvatskom 63,7 posto i Srbijom i Crnom Gorom 56,5 posto.

Agencija za rad i zapošljavanje BiH

U januaru 531.531 nezaposleno lice

Prema podacima entitetskih zavoda za zapošljavanje i Zavoda za zapošljavanje Brčko Distrikta BiH, krajem januara ove godine na evidencijama službi za zapošljavanje u BiH prijavljeno je 531.531 nezaposleno lice, što je u odnosu na 31. decembar 2006. godine povećanje za 6.692 lica ili 0,70 odsto

Od ukupnog broja lica koja traže zaposlenje, njih 249.188 ili 46,88 odsto su žene, saopćeno je iz Agencije za rad i zapošljavanje BiH.

Broj registriranih nezaposlenih žena je veći za 2.307 osoba ili 0,93 odsto u odnosu na prethodni mjesec.

Prvi put zaposlenje traži 137.383 žene ili 51,87 odsto od ukupnog broja registriranih nezaposlenih žena u BiH.

Posmatrano prema kvalifikacijskoj strukturi evidentiranih nezaposlenih lica u BiH u januaru, najveći broj nezaposlenih su lica sa trećim stepenom obrazovanja, kvalificirani radnici (KV), 195.889 osoba ili 36,85 odsto, dok je

nezaposlenih sa niskim stepenom obrazovanja 35,86 odsto ili 190.632 osobe.

Najmanji broj nezaposlenih lica je sa fakultetskim obrazovanjem, višom i visokom stručnom spremom (VSS i VŠS), 18.206 osoba ili 3,43 odsto. Od ukupnog broja registriranih nezaposlenih lica u januaru ove godine, novoprijavljenih lica koja traže posao je bilo 17.293, a broj lica izbrisanih sa evidencije sva tri zavoda za zapošljavanje je 10.998.

Od ukupnog broja brisanih lica sa evidencije, 4.544 ili 41,31 odsto je brisano sa evidencije po osnovu zapošljavanja.

U januaru su poslodavci zavodima i službama za zapošljavanje u BiH prijavili 2.563 potrebe za zapošljavanjem novih radnika, a istovremeno registrirano je 4.695 lica kojima je prestao radni odnos.

U skladu sa važećim entitetskim zakonima i zakonom Brčko Distrikta BiH, u januaru 2007. godine novčanu naknadu je koristilo 9.131 lice ili 1,72 odsto od ukupnog broja registriranih nezaposlenih osoba.

Od 31. januara 2006. godine do 31. januara 2007. godine broj registriranih nezaposlenih lica u BiH se povećao za 21.186 osoba ili 4,15 odsto. U Federaciji BiH se broj registriranih nezaposlenih lica u ovom periodu povećao za 18.312 ili 5,24 odsto. U Republici Srpskoj broj registriranih nezaposlenih osoba se povećao za 3.426 ili 2,40 odsto.

Prema podacima Agencije za rad i zapošljavanje BiH, u Brčko Distriktu BiH broj registriranih nezaposlenih osoba se smanjio za 552 lica ili 2,99 odsto.

Prosječna stopa nezaposlenosti u 2006. godini 47,6 odsto

U 2006. godini se nastavila tendencija rada na crno iz ranijih godina, što potvrđuju i analize međunarodnih organizacija i Svjetske banke

Ključni faktori visoke stope nezaposlenosti u Federaciji BiH, koja u 2006. godini iznosi 47,6 odsto, odnosno povećanja broja nezaposlenih na evidenciji Zavoda za zapošljavanje FBiH, su rad na crno i prijava na evidenciju zbog ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu.

Djelatnosti u kojima je najizrazitiji rad na crno su građevinarstvo, poljoprivreda, usluge i drugo. Prema procjenama Zavoda u FBiH, ima oko 150.000 zaposlenih radnika na crno.

Prosječan broj nezaposlenih u 2006. godini iznosio je 355.102 osobe i u odnosu na prosjek iz 2005. godine, kada je zabilježeno 338.271 osoba, veći je za 16.831 osobu ili 4,98 odsto.

Ponuda

Unislasta Sarajevo posluje u sastavu Orbico Grupe. Nudi sve oblike suradnje sa zainteresiranim stranama. U proizvodnom programu ima klupe za različite namjene, razne vrste stalaka za elektrokomponente, Pampers pelene, Gillete program, baterije, garderobne ormare, registarske tablice, vrtne garniture, taburee. Materijal koji se koristi za izradu navedenih proizvoda je kombinacija metal-drvo.

UNISLASTA d.d. ORBICO GROUP

Lužansko polje 7

71210 Ilidža - Sarajevo

Telefon: +387 33 624 605

Faks: +387 33 624 640

E-mail: cazim.s@unislasta.ba

www.unislasta.ba

Istovremeno, prosječna stopa nezaposlenosti u FBiH 2006. iznosila je 47,6 odsto i ima tendenciju rasta u odnosu na prethodne godine.

Broj nezaposlenih u FBiH od 2001. do 2006. godine povećan je za 82.142 osobe ili 30,09 odsto, a povećanje broja nezaposlenih osoba evidentirano je u svim kantonima.

Prema nekim istraživanjima i procjenama Svjetske banke i Međunarodnog monetarnog fonda, stopa nezaposlenosti iznosi od 17 do 23 odsto. Prema rezultatima Ankete o radnoj snazi, koju je u 2006. godini provela Agencija za statistiku BiH, stopa nezaposlenosti u FBiH iznosi 32,4 odsto.

Još jedan razlog za veliki broj evidentiranih nezaposlenih jeste ukupan broj nezaposlenih osoba koje su izašle iz obrazovnog sistema. Oko 48 odsto njih prvi put traže zaposlenje.

U školskoj 2005/2006. godini srednju školu je završilo 28.865 učenika, a fakultete i više škole oko 6.000 studenata.

U FBiH tokom 2006. godine prosječno za 11 mjeseci bilo je zaposleno 389.304 radnika, što je u odnosu na prosjek iz 2005. godine, koji iznosi

388.418 osoba, povećanje za 886 radnika, odnosno 0,23 odsto, čime je zadržan dostignuti nivo zaposlenosti.

Broj zaposlenih u 1991. godini na teritoriji koji je sada FBiH iznosio je 631.020, tako da je nivo zaposlenosti u 2006. godini od 389.304 radnika dostigao 61,69 odsto nivoa iz 1991. godine.

Neke od karakteristika tržišta rada u BiH su nepostojanje sistemskih rješenja za zaustavljanje rasta nezaposlenosti, nedostatak kvalitetnih mjera ekonomske politike, nepostojanje poticajne poreske politike i fiskalnih rasterećenja kod zapošljavanja mladih i osoba sa invaliditetom, nedovoljna ulaganja, odnosno nizak nivo stranih investicija za otvaranje novih radnih mjesta, te duga i složena administrativno-birokratska procedura u otvaranju novih firmi.

Karakteristike tržišta rada u BiH su slabo razvijeno poslovno i makroekonomsko okruženje, nedovoljna proizvodnja u svim djelatnostima privrede, posebno u radno-intenzivnim djelatnostima, nedovoljan privredni rast, veliki broj lica koja nakon izlaska iz procesa obrazovanja ne nalaze posao, prijavljivanje na evidenciju velikog broja radnika koji ostaju bez posla zbog stečaja i likvidacije preduzeća, povećan broj prijavljivanja demobilisanih boraca, ali i slaba pokretljivost radne snage.

Zaposlenost najviše porasla u KS

Najveći porast broja zaposlenih, za 1.588 radnika ili 1,70 odsto, evidentiran je u Kantonu Sarajevo, a najveći pad zaposlenosti zabilježen je u Unsko-sanskom kantonu (USK), za 1.252 radnika ili 3,86 odsto.

Prosječna stopa zaposlenosti radnosposobnog stanovništva u FBiH u 2006. godini iznosila je 24,69 odsto, a kreće se od najniže, 15,68 odsto u USK, do 34,45 odsto u KS.

Posmatrano po kantonima, evidentirano je povećanje broja zaposlenih lica u sedam kantona: u Posavskom, Tuzlanskom, Srednjobosanskom, Hercegovačko-neretvanskom, Zapadno-hercegovačkom, Livanjskom kantonu, te u KS.

Promet 36,8 miliona KM

U trećoj sedmici marta na Sarajevskoj berzi/burzi ostvaren je promet od 36.829.670,56 KM. U sklopu 5.813 transakcija ukupno je prometovano 2.176.839 dionica. Na zvaničnoj kotaciji trgovalo se u iznosu od 1.798.226,61 KM, a prometovano je 45.557 dionica. Na zvaničnoj kotaciji najveći promet ostvaren je dionicama Bosnalijeka d.d. Sarajevo u iznosu od 973.169,04 KM.

Kurs ovog fonda je iznosio 46,83 KM. U segmentu IF-ova trgovalo se u iznosu od 5.847.986,86 KM, a prometovano je 319.076 dionica. Najveći promet ostvaren je dionicama IF-a Big d.d. Sarajevo, u iznosu od 1.556.787,10 KM, s kojim se ujedno i najviše trgovalo u količini preko 74.000 dionica. Zadnji prosječni kurs ovog emitenta je 20,98 KM. Index BIFX je nastavio rast za 373,53 indeksna poena na 7.167,85, što je u odnosu na prethodnu sedmicu porast od 5,49 odsto. U segmentu redovnih emitenata najlikvidnija kompanija sa najvećim prometom je Fabrika duhana Sarajevo d.d. Sarajevo, čijim dionicama je trgovano u iznosu od 3.464.344,59 KM. Zadnji prosječni kurs ovog emitenta je 370,37 KM. Najviše se trgovalo dionicama emitenta Rudnik željezne rude d.d. Vareš u količini preko 491.000 dionica.

Vrijednost indeksa slobodnog tržišta SASX-10 je u trećoj sedmici marta porasla za 157,96 indeksnih poena na 4.162,42 poena, što u odnosu na trgovanje iz prethodne sedmice predstavlja porast od 3,94 odsto.

Ovlaštene brokerske kuće

Sarajevska berza/burza vrijednosnih papira saopćila je da trgovanje na SASE mogu vršiti samo njeni članovi, odnosno 16 brokerskih kuća koje za to imaju ovlaštenje, s obzirom na to da se u posljednje vrijeme preko medija oglašavaju usluge trgovanja dionicama na Sarajevskoj berzi od privrednih društava koja nisu ovlaštena za ove poslove.

U saopćenju se podsjeća da trgovanje na SASE može vršiti samo 16 brokerskih kuća koje za to imaju ovlaštenje: AA Kapital Brokers Bihać, AW Broker Sarajevo, Bond Invest Mostar, eBrokers Sarajevo, Eurohaus Sarajevo, Fima International Sarajevo, Hypo Alpe-Adria-Vrijednosnice Sarajevo, ICM Sarajevo, Kvantum Sarajevo, Market Bull Sarajevo, NBC Sarajevo, Palisaen Sarajevo, Pre-mium Broker Tuzla, Raiffeisen Brokers Sarajevo, SEE Investment Solutions Sarajevo i VGT Broker Visoko.

Iz SASE upozoravaju na to sve one koji koriste usluge posredovanja u trgovini vrijednosnim papirima da uzmu u obzir ove činjenice, te da se u slučaju bilo kakvih dilema za informacije obrate Sarajevskoj berzi.

Najveći promet ostvario Raiffeisen Brokers

U prošlom mjesecu najveći promet ostvarila je brokerska kuća Raiffeisen Brokers Sarajevo u iznosu od 44.244.212,10 KM. Slijede AW Broker Sarajevo sa 43.242.446,26 KM i Eurohaus Sarajevo sa 39.107.952,94 KM.

Prvo mjesto po broju zaključenih transakcija na tržištu SASE zauzima Raiffeisen Brokers Sarajevo, zatim Eurohaus Sarajevo sa 5.943 sklopljene transakcije i VGT Broker Visoko sa 4.295 transakcija.

Prosječna neto plata u decembru 631,97 KM

Prosječna mjesečna isplaćena neto plata po zaposlenom za decembar 2006. godine u Federaciji BiH bila je 631,97 KM.

Tokom decembra došlo je do povećanja prosječne mjesečne isplaćene neto plate za 2,1 odsto.

Godišnji prosjek isplaćene mjesečne neto plate u FBiH u 2006. godini je 603,21 KM, što je za 8,19 odsto više u odnosu na godišnji prosjek isplaćene mjesečne neto plate u FBiH u 2005. godini.

Najviša prosječna isplaćena neto plata u decembru lani zabilježena je u Kantonu Sarajevo i ona iznosi 815,62 KM, zatim u Hercegovačko-neretvanskom kantonu 667,92 KM, a najniža prosječna isplaćena neto plata zabilježena je u Zeničko-dobojskom kantonu (ZDK) i iznosi 507,97 KM.

Prosječna mjesečna isplaćena bruto plata po zaposlenom za decembar 2006. godine u FBiH iznosi 929,37 KM.

Godišnji prosjek isplaćene mjesečne bruto plate u FBiH u prošloj godini je 887,07 KM.

Januarska potrošačka korpa u FBiH 493,60 KM

Izdaci za prehranu i piće, prema potrošačkoj korpi koju objavljuje Federalni zavod za statistiku, koja obuhvata 53 prehrambena artikla, u januaru ove godine iznosili su 493,60 KM.

Potrošačka korpa je u januaru bila za 2,80 KM ili za 0,6 odsto viša u odnosu na decembar 2006. godine, kada je iznosila 490,80 KM.

Posmatrano po sjedištima kantona, za potrošačku korpu je u prošlom mjesecu najviše trebalo izdvojiti u Širokom Brijegu, 547,58 KM, zatim u Mostaru 536,75 KM, Livnu 534,17 KM, dok je najjeftinija potrošačka korpa bila u Goraždu u vrijednosti od 462,47 KM.

Zajednička politika u oblasti poljoprivrede

U Briselu se 3. i 4. oktobra održava konferencija o pojednostavljenju Zajedničke poljoprivredne politike (CAP). Očekuje se da će rezultati konferencije pomoći pojednostavljenju CAP-a na političkom i tehničkom nivou. Tehnička pojednostavljenja trebala bi se odraziti u pripremi zajedničke organizacije tržišta, čiji se prijedlog očekuje u decembru

Politička pojednostavljenja trebala bi dovesti do revizije politika i njihovog pojednostavljenja, te smanjivanja administrativnih postupaka za poljoprivrednike i nacionalne administracije.

CAP čini najveći dio propisa EU. Stoga je pojednostavljenje CAP-a važno za pojednostavljenje *acquis-a*, što je među ciljevima Lisabonske strategije. Predviđene mjere uključuju uspostavu zajedničke organizacije tržišta (umjesto postojeće 21 organizacije tržišta), ukidanje veze između proizvodnje i potpore, razvoj politike ruralnog razdoblja, te uvođenje jedinstvenog programiranja i finansijskog upravljanja.

Vijeće za poljoprivredu je postiglo politički sporazum o regulativi koja će drastično promijeniti način na koji će zajednička politika u oblasti poljoprivrede biti finansirana od 2007. godine. Dovođenje različitih postojećih pravila pod jednu regulativu će pojednostaviti finansiranje zajedničke politike. Novi sistem će ojačati i modernizirati upravljanje i kontrolu finansiranja zajedničke politike, te će osnažiti budžetsku disciplinu. Također će unaprijediti mogućnosti za povrat nepravilno korištenog novca unutar EU. Nova regulativa stvara dva fonda koji će primjenjivati ista pravila gdje god je moguće: Evropski poljoprivredni garantni fond (EAGF) i Evropski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD).

Mariann Fischer Boel, evropski komesar za poljoprivredu i ruralni razvoj, je istakla: "Ovo je dalji važan korak u stvaranju finansiranja zajedničke politike. Transparentniji je, efikasniji i sa mogućnošću boljeg upravljanja. Naša je obaveza osigurati da novac poreskih obveznika bude korišten što je moguće efikasnije, a o tome se i radi u ovoj novoj regulativi."

Nova regulativa postavlja pravila za finansiranje zajedničke politike u poljoprivredi, objedinjavajući u jednoj regulativi sva postojeća pravila. Regulativa stvara dva nova fonda: Evropski poljoprivredni garantni fond (EAGF) i Evropski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD), koji će funkcionisati pod jedinstvenim upravljanjem i sistemom kontrole.

Upravljanje i kontrola su modernizovani i pojačani. Jedinstven sistem kohezije, izabran za oba fonda, je preuzeo dobru praksu koju je Komisija postigla na polju EAGGF - odjela za garancije. Uključiće korištenje akreditiranih agencija za platni promet, akreditiranih koordinirajućih organa,

bolji sistem certifikacije računa, unaprijeđen godišnji obračunski sistem, upotpunjen izjavom o ispravnosti direktora nacionalne agencije za platni promet, godišnje računovodstveno poravnanje računa, te godišnje usaglašavanje poravnanja računa.

Sada regulativa uključuje ojačana pravila za budžetsku disciplinu (prethodno je bila u posebnoj regulativi). Osnajena je u smislu određivanja finansijskog plafona u EU zakonodavstvu, te olakšava utvrđivanje neregularno utrošenih sredstava u EU.

Prijedlog za ujednačen pristup u povratu sredstava u slučaju nepravilnosti je fundamentalni dio ovog prijedloga Komisije. Pristup ujednačene stope omogućava podjelu finansijske odgovornosti podjednako između država članica i Komisije u momentu kada istekne normalan period za naplatu.

Značajno pojednostavljenje će biti u programima ruralnog razvoja. Za razliku od aktuelne prakse, programi ruralnog razvoja će se dovesti pod jedan jedinstveni fond (EAFRD) i rukovodiće se jedinstvenom regulativom po osnovu jedinstvenog sistema programiranja, upravljanja i kontrole.

Regulativa se primjenjuje od 1. januara 2007. godine. Iako je predložena u okviru finansijskih perspektiva od 2007. do 2013. godine, njeno trajanje neće biti neophodno limitirano do 2013. godine.

Pripremila: M. IDRIZOVIĆ

Povećana potražnja za medom u Evropi

Njemačka lider u potrošnji

Potrošači u Evropskoj uniji potroše oko 22 odsto ukupne svjetske proizvodnje meda. Potražnja za medom se povećala zbog trenda zdrave ishrane u EU. Evropa, međutim, proizvodi samo oko polovinu od ukupne količine meda i pčelinjeg voska koji konzumira. Za izvoznike iz zemalja u razvoju, tržište EU bi moglo biti još "slađe od meda".

Ukupni uvoz meda u EU 2005. godine iznosio je 338 miliona eura za količinu od 271 hiljadu tona. Uvoz pčelinjeg voska dostigao je vrijednost od 22 miliona eura. Oko 60 odsto uvezenog voska je u čvrstom stanju i treba se rafinirati prije primjene u industriji.

Zemlje Latinske Amerike najveći su snabdjevač Evrope medom u posljednjih nekoliko godina, a očekuje se i veći uvoz iz Kine koja je, inače, tokom proteklih godina konsolidovala svoju dominantnu poziciju u pogledu uvoza voska u EU.

Prema procjenama, oko 85 odsto ukupne količine meda se kupuje za direktnu potrošnju. Segment direktne potrošnje se najviše odnosi na organski med, kojeg se u Evropi troši oko 6.500 tona ili dva odsto godišnje. Vodeće tržište meda u EU je Njemačka. Njemačka je, generalno, lider u potrošnji organske hrane u EU i dosad najveće tržište za trgovinu medom (prepakiranje). Drugo po veličini tržište je Španija, slijede Velika Britanija, Francuska i Italija.

Potrošnja pčelinjeg voska je, također, u porastu. Španija je glavno i najstabilnije tržište za vosak. Postoji potražnja za organskim voskom, ali čini samo mali dio od ukupne potražnje za pčelinjim voskom.

(Preneseno iz CBI News Bulletin 2007)

Iz apoteka

Mogu li i vitaminsko-mineralni suplementi biti i štetni?

Tržište je prenatrpano raznim vitaminsko-mineralnim dodacima. Reklamiraju se na sve strane, svaki put naj-noviji, najjači oblik i svi su lako dostupni. Treba voditi računa da predoziranje ovim preparatima može štetiti. Veću opasnost od predoziranja susrećemo kod liposolubilnih vitamina (A, D, E i K), dakle, onih koji se tope u mastima, jer se oni duže zadržavaju u organizmu. Hidrosolubilni vitamini (C, vitamini B-kompleksa) se brzo izlučuju urinom, pa je i manja šansa od predoziranja kod osoba koje su zdrave i imaju očuvanu funkciju bubrega u cijelosti.

Evo pregleda opasnosti od predoziranja pojedinim vitaminima:

Vitamin A - predoziranje povećava rizik od lomova kostiju, glavobolje, povraćanja, smetnji vida. Glavobolja i smetnje vida su i prvi simptom predoziranja.

Vitamin B6 - predoziranje dovodi do periferne neuropatije, dakle, smetnji u rukama i nogama, a velike doze mogu dovesti i do paralize.

Vitamin B1 - predoziranje može izazvati lupanje srca, oboriti jako pritisak, izazvati glavobolju i konačno konvulzije.

Neredovna i jednolična prehrana dovodi neminovno do nedovoljnog unosa pojedinih vitamina i minerala. Deficit jednog ili više njih dovodi do raznih patoloških promjena, u početku manje vidljivih, koje vremenom mogu preći u ozbiljna stanja

Vitamin B3 - u visokoj dozi može dovesti do osipa na koži, glavobolje, dijareje i povraćanja.

Vitamin D - ukoliko se predozira u trudnoći može dovesti do mentalne i fizičke retardacije novorođenčeta.

Vitamin C - u visokoj dozi može iritirati stomak i izazvati dijareju.

Kada su u pitanju predoziranja mineralima treba izdvojiti: kalcijum, kalijum i magnezijum.

Kod predoziranja ili dužeg uzimanja velikih doza kalcijuma (preko

1.200 mg dnevno) može doći do kardioloških tegoba, formiranja bubrežnih kamenaca, kao i stvaranja depozita kalcija u tkivima. Kalij ima režim propisivanja i izdavanja kao lijek i njegovo predoziranje preko OTC preparata je rijetko.

Dnevne količine koje su potrebne bilo kojeg vitamina ili minerala se određuju prema tome da li se uzimaju kao dodatak prehrani ili kao terapija. Američko udruženje FDA daje preporučenu dnevnu dozu (RDA) za svaki od vitamina i minerala. Na svim vitaminsko-mineralnim preparatima mora biti naznačen sadržaj pojedine komponente u procentima u odnosu na RDA.

Na ovo se uvijek treba obratiti pažnja i ne kombinovati više preparata odjednom. Svakako se i oko upotrebe vitamina i minerala konsultujte sa vašim farmaceutom.

APOTEKA MY MEDICO
Mr ph. Maja KNEŽEVIĆ -
ĆERANIĆ

HACCP

Obuka u prehrambenoj industriji

U okviru projekta ABC - DIHK (Asocijacija balkanskih privrednih komora), koji podržava Savezna komora Njemačke, a finansira Ministarstvo privrede i razvoja SR Njemačke, u Privrednoj/Gospodarskoj komori Federacije BiH održaće se obuka u prehrambenoj industriji o temi HACCP, od 05. do 06. aprila.

Prvog dana obuke naglasak će biti na hrani životinjskog porijekla i učesnici će biti upoznati sa Codex Alimentarius - međunarodnim kodeksom za postupak koji obuhvata generalni princip higijene hrane. Tokom prvog dana obradiće se i EU higijensko pakovanje, opći principi i osnovni kriteriji za higijenu proizvoda (GHP), postupak proizvodnje (GMP), koraci za razvoj i opšti principi HACCP sistema.

Drugi dan obuke će biti sa naglaskom na hranu neživotinjskog porijekla, voće, povrće i pekarske proizvode.

Cilj obuke je upoznati proizvođače prehrambene industrije sa korištenjem uputa za dobru praksu koje mogu pomoći prehrambenim proizvođačima da kontrolišu opasnosti i pokažu da udovoljavaju zahtjevima. Upute može primijeniti bilo koji sektor, posebno oni u kojima se rukovanje prehrambenim proizvodima obavlja u skladu s dobro poznatim postupcima koji su često dio uobičajenog profesionalnog obrazovanja operatora u navedenim sektorima.

